

ΒΡΑΔΙΑ Β΄.

Περὶ τῆς ὅτι ἡ Σελήνη εἶναι κατοικημένη.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν τὸ πρυνὸ καθὼς ἦλθεν ἡ ὥρα ὅπῃ ἤμπορεσε νὰ ἔμβη τινὰς εἰς τὸ μέρος ὅπῃ ἐκάθητο ἡ Μαρκέζα ἔσειλα ἀμέσως νὰ μάθω τὰ κατ' αὐτήν, καὶ νὰ τὴν ἐρωτήσω ἂν ἤμπορεσε νὰ κοιμηθῇ κυκλοφορῶσα, ἡ ὁποία μὲ ἐμήνυσεν ὅτι κατὰ πάντα σχεδὸν εἶχε συνηθίσῃ τὸ περιπάτημα τῆς Γῆς, καὶ ὅτι τόσον πολλὰ ἤσυχα ἀπέρασε τὴν νύκτα, καθὼς ἤμπορεσε νὰ τὴν περάσῃ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος Κοπέρνικος. Μετὰ ταῦτα δὲ ἦλθαν μερικοὶ φίλοι διὰ νὰ τὴν χαιρετήσεν, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὴν πληκτικὴν συνήθειαν τῆς ἐξοχῆς ἐκάθισαν

Δισαυ

θισαν μαζήτης ἕως τὸ βράδυ, καὶ μὲν ὅλον τῆτο πάλιν τοῖς ἐγνωρίσαμεν χάριν, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἐξοχή τοῖς ἐσυγχωρεῖσε τὸ δίκαιον νὰ ἐπεκταίνεν τὸν χαιρετισμόντες ἕως τὴν ἄλλην ἡμέραν ἂν ἤθελαν, αὐτοὶ ὅμως εἶχον διάκρισιν νὰ μὴ τὸ κάμεν. Καὶ ἔτω τὸ βράδυ ἐμείναμεν καὶ ἡ Μαρκέζα καὶ ἐγὼ ἐλεύθεροι, ὅθεν ἐπήγαμεν πάλιν εἰς τὸ δάσος, ὅτε ἡ συνομιλία μας δὲν ἔλειψεν ἀμέσως νὰ ἐρέψῃ εἰς τὰ συζήματά μας. Τόσον ὅμως καλὰ τὰ εἶχε καταλάβῃ ἡ Μαρκέζα ὅπῃ ἔτε κατεδέχθη νὰ συντύχη περὶ αὐτῶν καὶ δευτέραν φοράν, ἀλλ' ἠθέλησε νὰ τὴν ὀδηγήσω εἰς κανένα ἄλλο τι νεώτερον. Καὶ καλὰ λοιπὸν, τὴν εἶπα, ἐπειδὴ ὁ μὲν ἩΉλιος, ὁ ὁποῖος τώρα πλέον ἀπεκατέσθη ἀκίνητος, ἔπαυσεν ἀπὸ τῆ νὰ εἶναι Πλανήτης, ἡ δὲ Γῆ, ἡ ὁποία κινεῖται περὶ αὐτὸν, ἄρχισε νὰ εἶναι ἓνας τῶν Πλανητῶν, δὲν ἔ-

πε-

πεται νὰ ἀπορήσετε τόσον πολὺ ὅταν
 ἀκέσητε νὰ σᾶς εἰπῶ ὅτι καὶ ἡ Σελήνη
 εἶναι μία Γῆ ὡσὰν αὐτὴν τὴν ἐδικήν μας,
 καὶ ὡς φαίνεται εἶναι καὶ κατοικημένη.
 Ὡς τόσον ἐγὼ, εἶπεν ἡ Μαρκέζα, πο-
 τέ με δὲν ἤκεσα νὰ ὁμιλῇ τινὰς περὶ Σε-
 λήνης κατοικημένης, εἰμὴ μόνον ἀναφέ-
 ρωντας αὐτὴν τὴν δόξαν ὡς μίαν τρέ-
 λαν, καὶ ἀνύπαρκτον φάντασμα. Ἴσως
 εἶναι καὶ ἓνα τοῖετον, τὴν ἀπειρίθην.
 Ἐγὼ εἰς τὰ τοιαῦτα πράγματα δὲν
 διίσχυρίζομαι, ἔτε ὑπερασπίζομαι κα-
 νένα μέρος, ἀλλὰ φέρομαι μὲ τὸν αὐ-
 τὸν ὅπῃ φέρεται τινὰς εἰς τὰς ἐμφυλίας
 πολέμους, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀβεβαιότης
 τῆ μέλλοντος κάμνει τὸν ἄνθρωπον καὶ
 νὰ συνυπακέεται μὲ τὸ ἐναντίον μέρος,
 καὶ νὰ καλομεταχειρίζεται τὰς ἰδίας τε
 ἐχθρὰς. Ὅθεν ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ,
 μὲ ὅλον ὅπῃ πισεύω ὅτι ἡ Σελήνη εἶ-
 ναι μία Γῆ κατοικημένη, δὲν λείπω πά-

λιν νὰ ζῶ εὐγενικὰ μὲ ἐκείνης ὅπῃ δὲν
 τὸ πισεύεν, καὶ νὰ βαρῶμαι πάντοτε εἰς
 κατάρασιν ὅπῃ νὰ ἤμπορέσω ἐντίμως νὰ
 συγκαταταχθῶ εἰς τὴν δόξαντες ἂν ἐ-
 κείνη ὑπερισχύση. Ἐν τούτῳ ὅμως ἕως
 νὰ κερδήσεν ἐκεῖνοι καμμὶν νίκην καὶ
 ἡμῶν ἐπίσημον, ἰδὲ ποῖον μὲ κάμνει νὰ
 κλίνω πρὸς τὸ μέρος τῶν κατοίκων τῆς
 Σελήνης.

Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι μεταξὺ τῶν κα-
 τοίκων τῆ Παρισίε καὶ τῆ Ἁγίε Διону-
 σίε (α΄) δὲν ἦτον ποτὲ καμμία συνανα-
 ερροφή, καὶ ὅτι ἕνας χωριάτης τῆ Παρι-
 σίε ὁ ὁποῖος δὲν εὐγῆκε ποτὲ ἔξω ἀπὸ
 τὴν πόλιν τε εἶναι ἐπάνω εἰς ἕνα Πύργον
 τῆς Παναγίας (β΄) καὶ βλέπει τὸν Ἁ-
 γον Διούσιον μακρόθεν. Αὐτὸν ἀνίσως
 καὶ τὸν ἐρωτήσῃ τινὰς ἂν πισεύῃ ὅτι καὶ
 ὁ Ἁγιος Διούσιος εἶναι κατοικημένος
 καθὼς εἶναι τὸ Παρίσι, βέβαια θέλει
 ἀπο-

ἀποκριθῆ τολμηρότατα, ὄχι. Ἐπαδὴ
καὶ ἐγὼ, θέλει εἶπῆ, βλέπω μὲν τὰς
κατοίκας τῆ Παρίσις πολλὰ καλὰ, τὰς
κατοίκας ὅμως τῆ Ἁγίας Διονυσίης ἔτε
τὰς βλέπω παντελῶς, ἔτε ἠκέοθι ποτὲ
νὰ συντύχη τινὰς δι' αὐτές. Μὰ θέ-
λει εὐρεθῆ τινὰς νὰ τὸν παρασήση ὅτι
ναὶ μὲν ὄντας τινὰς ἐπάνω εἰς ἓνα Πύρ-
γον τῆς Παναγίας δὲν βλέπει ἀληθινὰ
τὰς κατοίκας τῆ Ἁγίας Διονυσίης, αἴτιον
ὅμως εἶναι τὸ μακρὸς τῆ διαστήματος, τὰ
δὲ λοιπὰ ὅλα ὅσα ἠμπορεῖ νὰ εἶδῃ εἰς
τὸν Ἁγίον Διονύσιον ὁμοιάζεν κατὰ
πάντα μὲ ἐκεῖνα ὅπῃ βλέπει εἰς τὸ Πα-
ρίσι, καὶ ὅτι καθὼς ὁ Ἁγίος Διονύσιος
ἔχει καμπαναριὰ, σπήτια καὶ τέχη, ἐν-
δέχεται ἀκολέθως μὲ πιθανώτερον λό-
γον νὰ ὁμοιάζη μὲ τὸ Παρίσι καὶ κατὰ
τὸ νὰ εἶναι κατοικημένος. Ὅλα ὅμως
αὐτὰ δὲν θέλεν κατορθώσει τίποτε εἰς
τὸ πνεῦμα τῆ χωριάτε με, ἀλλὰ θέλει

ἔπο-

ἐπιμένῃ πάντοτε μὲ πᾶσμα εἰς τὸ νὰ διῆχυρίζεται ὅτι ὁ Ἄγιος Διονύσιος δὲν εἶναι κατοικημένος, διατι δὲν βλέπει ἐκεῖ κανένα ἄνθρωπον. Ὡς πρὸς ἡμᾶς λοιπὸν Ἄγιος Διονύσιος εἶναι ἡ Σελήνη, καὶ καθ' ἑνὰς ἀπὸ ἡμᾶς εἶναι ὁ χωριάτης αὐτός τε Παρισίε ὅπε δὲν εὐγῆκε ποτὲ ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν τε.

Ἄχ! διέκοψε τὸν λόγον μ' ἡ Μαρκέζα· μᾶς ἀδικεῖς κατὰ τῆτο, διατι δὲν εἴμεθα τόσο ἀνόητοι ὡσὰν τὸν χωριάτην τε, ὁ ὁποῖος ἀφ' ἑ βλέπει ὅτι ὁ Ἄγιος Διονύσιος εἶναι κατὰ πάντα ὅμοιος μὲ τὸ Παρίσι πρέπει νὰ ἔχασε τὸν νῦν τε διὰ νὰ μὴν πισεύσῃ ὅτι εἶναι καὶ κατοικημένος. Ἡ Σελήνη ὅμως δὲν ὁμοιάζει παντελῶς μὲ τὴν Γῆν. Προσέχετε καλὰ κερά με, τὴν ἀπεκρίθην, διατι ἂν πρέπη ἡ Σελήνη νὰ ὁμοιάζῃ κατὰ πάντα μὲ τὴν Γῆν, ἰδὲ ὑπόκειθε εἰς

χρέος νὰ πισεύσητε τὴν Σελήνην κατοικημένην· ὁμολογῶ, μ' ἀπεκρίθη, ὅτι δὲν θέλω ἔχει πλέον τρόπον νὰ τ' ἀποφύγω· σὲ βλέπω ὅμως μὲ χῆμα πολλὰ πεπεισμένον, καὶ αὐτὸ μὲ κάμνει νὰ φοβῆμαι, ἐπειδὴ καὶ αἱ δύο κινήσεις τῆς Γῆς, τὰς ὁποίας ποτέ με δὲν ὑπεπτεύθηκα, μὲ κάμνεν πλέον νὰ δαλιῶ καὶ διὰ τὰ λοιπὰ ὅλα. Μὰ ὡς τόσον εἶναι πιθανῶς ἐνδεχόμενον νὰ εἶναι καὶ ἡ Γῆ φωτεινὴ ὡσὰν τὴν Σελήνην; ὡσὰν ὅπερ διὰ νὰ ἔχεν ὁμοιότητα, τῆτο χρειάζεται πρὸ πάντων. Ὡχ! κερᾶμε, τὴν ἀπεκρίθη. Τὸ νὰ εἶναι σῶμα φωτεινὸν δὲν εἶναι τόσον μεγάλου πράγμα, ὅσον τὸ σοχάζεσθε, ἐπειδὴ καὶ τῆτο εἰς τὸν Ἡλίον μόνον εἶναι ἓνα προτέρημα περιβλεπτον, μὲ τὸ νὰ εἶναι φωτεινὸς αὐτὸς καὶ ἑαυτὸν δυνάμει τῆς ἰδιαιτέρας φυσικῆς ἐσίας ὅπερ ἔχει. Οἱ δὲ Πλανῆται φωτίζεν μόνον διατὶ φωτίζονται ἀπ'

ἐκεί-

ἐκείνου. Ὁθεν ὁ Ἡλιος πέμπει τὸ φῶς
 εἰς τὴν Σελήνην, ἐκείνη τὸ ἀντιπέμ-
 πει πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἀκολέθως πρέπει ἢ
 ἢ Γῆ νὰ ἀντιπέμπη ἐπίσης εἰς τὴν Σε-
 λήνην τὸ φῶς ὅπερ τὴν βλέπει ὁ Ἡλιος,
 ὡσὰν ὅπερ δὲν εἶναι μακρύτερα ἀπὸ τὴν
 Σελήνην ἕως εἰς τὴν Γῆν. ἀπ' ὅσον εἶναι
 ἀπὸ τὴν Γῆν ἕως εἰς τὴν Σελήνην.

Μὰ, εἶπεν ἡ Μαρκέζα, εἶναι ἢ Γῆ
 τόσον ἐπιτηδεῖα ὡσὰν τὴν Σελήνην εἰς
 τὸ νὰ ἀντιπέμπη τὸ φῶς τῷ Ἡλίῳ; σὰς
 βλέπω ὅτι φυλάττετε πάντοτε διὰ τὴν
 Σελήνην, τὴν ἀπεκρίθην, ἕνα λείψανον
 ὑπολήψεως, ἀπὸ τὸ ὁποῖον δὲν ἠμπορεῖ-
 τε νὰ παραιτηθῆτε. Τὸ φῶς, (πρέπει
 νὰ ἰξεύρετε) εἶναι συνθεμένον ἀπὸ μικρὰ
 σφαιρίδια (γ') τὰ ὁποῖα ἀντικρέεν εἰς
 κάθε σῶμα σερεὸν καὶ ἐπιστρέφον ὀπίσω,
 εἰς καιρὸν ὅπερ αὐτὰ τὰ σφαιρίδια διαπερ-
 νῶν μέσα ἀπὸ κάθε σῶμα ὅπερ τοῖς

προσφέρει τρύπας καὶ πόρες ἀνοικτὲς κατ' εὐθείαν γραμμὴν, καθὼς εἶναι ὁ αἴρ καὶ τὸ γυαλί. Ὅθεν αἴτιον τῆ νὰ μᾶς φωτίζει ἡ Σελήνη εἶναι, τὸ ὅτι εἶναι σῶμα σκληρὸν καὶ σερεὸν, τὸ ὁποῖον ἀντιπέμπει εἰς ἡμᾶς αὐτὰ τὰ μικρὰ σφαιρίδια. Ἄρα ἔτε συνερίζεσθε νομίζω, ἔτε ἀπαρνείσθε εἰς τὴν Γῆν αὐτὴν τὴν ἰδίαν σκληρότητα καὶ σερεότητα. Στοχασθῆτε λοιπὸν νὰ θαυμάσετε, τί θὲ νὰ εἴπῃ τὸ νὰ εἶναι τινὰς ἐν καλῶ τοποθετημένος, ἐπειδὴ καὶ μὲ τὸ νὰ εἶναι ἡ Σελήνη μακρὰ ἀπὸ ἡμᾶς τὴν βλέπομεν ὡσὰν ἓνα σῶμα φωτεινὸν, καὶ ἀγνοῶμεν ὅτι καὶ αὐτὴ εἶναι ἓνας ὄγκος παχύτατος ὡσὰν τὴν Γῆν· ἐκ τῆ ἐναντίου δὲ ἡ Γῆ μὲ τὸ νὰ ἔχη τὴν δυσυχίαν νὰ τὴν βλέπωμεν ἀπὸ πολλὰ κοντὰ μᾶς φαίνεται ἓνα σῶμα ὀγκῶδες ἐπιτήδειον μόνου καὶ μόνου εἰς τὸ νὰ ἐπιδαφιλεύσῃ τροφὰς εἰς τὰ ζῶα, καὶ ἔτε αἰσθανόμε-

Θα πῶς εἶναι καὶ αὐτὴ ἐπίσης ἐν σῶμα
 φωτεινὸν μὲ τὸ νὰ μὴν ἤμπορῶμεν νὰ
 σαθῶμεν κομμάτι μακρὰ ἀπ' αὐτὴν καὶ
 νὰ τὴν κοιτάξωμεν. Καὶ λοιπὸν μὲ τὸν
 αὐτὸν τρόπον θέλει συμβαίνει, εἶπεν ἡ
 Μαρκέζα, ὅτε ὅταν ἐκθαμβώμεθα ἀπὸ
 τὴν λαμπρότητα τῶν ἀνωτέρων ἀπὸ τὴν
 ἐδικήν μας καταστάσεων, δὲν βλέπομεν
 ὅτι κατὰ βάθος ὅλαι ἐπίσης εἶναι ἐς ἄ-
 κρον παρόμοιαι.

Αὐτὸ τὸ ἴδιον ἀπαράλλακτον εἶναι
 τὴν ἀπεκρίθην· ἐπαδὴ καὶ ἡμεῖς θέλο-
 μεν νὰ κρίνωμεν ὅλα τὰ πράγματα,
 καὶ πάντοτε εὐρισκόμεθα εἰς ἀχαμνὴν
 θέσιν. Ὡσαὺν ὅτε θέλομεν νὰ κρίνωμεν
 τὸν ἑαυτὸν μας, καὶ εἴμεθα πολλὰ κοντά.
 Θέλομεν πάλιν νὰ κρίνωμεν τὰς ἄλλας καὶ
 εἴμεθα πολλὰ μακρὰν. Ὅθεν ὅποιος
 ἤθελε σαθῆ ἐν τῷ μεταξύ Σελήνης
 καὶ Γῆς, ἐκείνος ἀληθινὰ ἤθελεν ἔχει

τὸν μόνον ἀρμόδιον τόπον διὰ νὰ τὰς
 ἰδῆ καλά. Καὶ τῶντι ἔπρεπε νὰ εἶναι
 τινὰς μόνον ἀπλῶς θεατῆς τῆ κόσμου,
 καὶ ὄχι κάτοικος. Δὲν ἤμπορῶ ποτὲ
 νὰ παρηγορηθῶ, εἶπεν ἡ Μαρκέζα, διὰ
 τὴν ἀδικίαν ὅπῃ κάμνομεν εἰς τὴν Γῆν,
 καὶ διὰ τὴν πολλὰ εὐνοϊκὴν πρόληψιν
 ὅπῃ ἔχομεν διὰ τὴν Σελήνην, ἂν δὲν
 μὲ πληροφορήσης ὅτι καὶ οἱ κάτοικοι
 τῆς Σελήνης δὲν γνωρίζουσι τὰ καλά ὅ-
 πῃ ἔχουσι καλῆτερα, ἀπ' ὅσον γνωρίζο-
 μεν ἡμεῖς τὰ ἐδικὰ μας, ἀλλ' ἐκλαμ-
 βάνουσι τὴν Γῆν διὰ Ἀσέρα χωρὶς νὰ
 ἰξεύρουσι ὅτι καὶ ἡ ἐδική των κατοικία εἶ-
 ναι ἓνας Ἀσὴρ ἐπίσης. Ὅσον δι' αὐ-
 τὸ, τὴν ἀπεκρίθη, ἐγὼ σὰς γίνομαι
 ἐγγυητῆς, καὶ σὰς ὑπόχομαι ὅτι τοῖς
 φαινόμεθα πῶς ἐκπληρῶμεν τακτικώ-
 τατα ὅλα τὰ ἀνήκοντα χρέη εἰς ἓνα
 Ἀσέρα. Καὶ ἀγκαλὰ δὲν μάς βλέ-
 πει νὰ διαγράφωμεν κύκλον περὶ αὐ-
 τῆς,

τὸς, τῆτο ὁμως δὲν βλάπτει, διατὶ
 ἰδὲ πόθεν προέρχεται. Ἐπειδὴ τὸ
 ἡμισυ μέρος τῆς Σελήνης ὅπῃ εἰς τὰς
 ἀρχὰς τῆ κόσμου εὐρέθει γυρισμένου
 πρὸς τὸ μέρος τῆς Γῆς, ἔμεινεν ἐφε-
 ξῆς διὰ παντὸς ἐκεῖθεν γυρισμένου,
 μᾶς παρασῆνει ἡ Σελήνη μόνου ἐκείνου
 τὰ μάτια, ἐκεῖνο τὸ σῶμα, καὶ τὸ ἐ-
 πίλοιπον μέρος τῆ προσώπου ἐκείνου ὅπῃ
 ἡ φαντασία μας τῆς ἐσύνθεσε κάμνω-
 σα βάσιν τὰς κηλίδας ὅπῃ μᾶς παρα-
 σῆνει. Ἄν ὁμως καὶ τὸ ἀντικείμενον
 τέττε ἄλλο ἡμισυ μέρος τῆς Σελήνης
 ἤθελε φανῆ πρὸς ἡμᾶς, ἄλλαι κηλίδες
 διαφόρως τεταγμέναι, καὶ καινοφανῶς
 παρισάμεναι, ἤθελαν μᾶς κάμη ἀναμ-
 φιβόλως νὰ φαντασῶμεν ἄλλο κανένα
 σχῆμα. Ἄλλὰ τῆτο δὲν σημαίνει ὅτι
 ἡ Σελήνη δὲν περιτρέφεται αὐτὴ περὶ
 αὐτὴν, ἐπειδὴ καὶ περιτρέφεται εἰς τό-
 σον ὁμως διάστημα καιρῶ εἰς ὅσον κυκ-

λο-

ἓνα σῶμα ὅπῃ θέλει νὰ περνᾷ ὡς Α' -
 σήρ, ἀλλὰ διὰ τῆτο δὲν εἶναι καὶ κατὰ
 πάντα ἐντελής, ἐπειδὴ καὶ ἔχει ἡ Σε-
 λήνη ἓνα εἶδος κλονισμῶ ὅπῃ ἀμφιτα-
 λαντεύεται, ἐξ ἧ προέρχεται τὸ νὰ
 κρύπτεται μερικαῖς φοραῖς μία μικρὰ
 κόχη τῆ προσώπου της, καὶ νὰ φαίνε-
 ται μία ἄλλη μικρὰ κόχη τῆ ἀντικει-
 μένου μέρου. Σᾶς ὑπόχομαι λοιπὸν ὅτι
 δὲν λάπει ἡ Σελήνη νὰ ἀποδίδη εἰς ἡ-
 μᾶς αὐτὸν τὸν κλονισμὸν, καὶ νὰ φαν-
 τάζεται ὅτι ἡμᾶς ἔχομεν εἰς τὸν ἕρα-
 νὸν μίαν κίνησιν ὡσὰν τὸ πανδῆλι (δ')
 τῆ κρεμασῶ ὠρολογίῳ ὅπῃ πηγαινοέρ-
 χεται.

Ὅλοι αὐτοὶ οἱ Πλανῆται, εἶπεν ἡ
 Μαρκέζα, πολλὰ ἐμοιάζου με ἡμᾶς ὅπῃ
 προσάπτομεν πάντοτε εἰς ἄλλου ἐκεῖνο
 ὅπῃ ἀνάγεται εἰς τὸν ἑαυτὸν μας· ἡ Γῆ
 λέγει, δὲν εἶμαι ἐγὼ ὅπῃ γυρίζω, ἀλλ'
 εἶναι

εἶναι

